

Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2016/2017

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ W tym roku po raz kolejny zmniejszyły się przeciętne wydatki ponoszone przez rodziców na zaspokojenie potrzeb dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej, związane z rozpoczęciem roku szkolnego (podręczniki, przybory szkolne, mundurki, obowiązkowe opłaty, np. za ubezpieczenie, czesne, internat, stancję). Na początku tego roku szkolnego rodzice, którzy mają dzieci w wieku szkolnym, wydali średnio 903 zł, co stanowi 84% kwoty zeszłorocznej. Przepiętne wydatki w przeliczeniu na jedno dziecko wyniosły 588 zł, czyli 85% kwoty z roku ubiegłego.

- ▶ W tym roku szkolnym rekordowo wysokie są deklarowane wydatki w rodzinach, które musiały wyposażyć do szkoły co najmniej troje dzieci, i w przeliczeniu na jedno dziecko w wieku szkolnym zbliżyły się one do poziomu wydatków ponoszonych w rodzinach z jednym uczniem.

- ▶ W bieżącym roku szkolnym znacznie wzrosło zainteresowanie rodziców dodatkowymi płatnymi zajęciami edukacyjnymi lub ogólnorozwojowymi – posyła na nie albo zamierza posyłać swoje dzieci aż 61% badanych.

- ▶ W roku szkolnym 2016/2017 zajęcia sportowe po raz pierwszy stały się najpopularniejszymi dodatkowymi płatnymi zajęciami, na których opłacanie zdecydowali się rodzice uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (zdecydowało się je finansować 39% rodziców).

Początek roku szkolnego dla osób mających dzieci w wieku szkolnym to tradycyjnie okres zwiększonych wydatków wynikających z konieczności wyposażenia uczniów w podręczniki, przybory szkolne, mundurki, a także uiszczania różnego rodzaju obowiązkowych opłat związanych ze szkołą. Każdego roku wielu rodziców decyduje się również na wysłanie swoich dzieci na dodatkowe płatne zajęcia edukacyjne i ogólnorozwojowe. Kwestie te były wielokrotnie przedmiotem badań CBOS. W niniejszym komunikacie przedstawiono wyniki październikowego badania¹ i porównano je z wynikami sondaży realizowanych w ostatnich kilkunastu latach.

WYDATKI NA SZKOLNE POTRZEBY DZIECI

W porównaniu z początkiem ubiegłego roku szkolnego spadły wydatki rodziców mających dzieci, które uczęszczają do szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej, związane z ich potrzebami szkolnymi. Warto dodać, iż jest to kolejny z rzędu spadek deklarowanych wydatków wiążących się z rozpoczęciem roku szkolnego. W tym roku na zaspokojenie szkolnych potrzeb dzieci (podręczniki, przybory szkolne, mundurki, obowiązkowe opłaty, np. za ubezpieczenie, czesne, internat, stancję) rodzice wydali **średnio 903 zł**, co stanowi **84% kwoty zeszlorocznej**². W porównaniu z poprzednim rokiem znacząco zmalała też mediana deklarowanych wydatków i obecnie wynosi ona 700 zł, natomiast w ubiegłym roku było to 1000 zł. Tak jak rok temu na potrzeby dzieci związane z rozpoczęciem roku szkolnego wydawano najczęściej 1000 zł (wartość modalna), z tym że obecnie kwotę tę wymieniło 20% rodziców, natomiast w 2015 roku – 27%.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (317) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 8–19 października 2016 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. W tej próbie 244 osoby zadeklarowały, że mają dzieci w wieku szkolnym, czyli chodzące do szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej.

² Por. komunikat CBOS „Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2015/2016”, listopad 2015 (oprac. B. Badora).

Wyniki badania pokazują, iż kolejny rok z rzędu nie tylko spadły przeciętne wydatki ponoszone przez rodziców na szkolną wyprawkę, ale także znacznie więcej osób niż poprzednio zamknęło je w kwocie nieprzekraczającej 1000 zł. Znacząco zatem zmalał odsetek rodzin, w których wydatki związane z rozpoczęciem roku szkolnego przekraczają 1000 zł (18%, spadek o 6 punktów procentowych w stosunku do roku 2015) i kształtuje się on na najniższym poziomie od roku 2009, kiedy to rozpoczęliśmy te analizy. Na początku obecnego roku szkolnego większej grupie rodziców niż przed rokiem udało się też wydać nie więcej niż 500 zł (35%, wzrost o 11 punktów). Spadek ogólnych wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego obrazuje też fakt, iż w tym roku największa grupa rodziców wydała od 301 zł do 500 zł (25%), natomiast w ubiegłym roku największa grupa wydała od 801 zł do 1000 zł (27%). Warto też dodać, iż w porównaniu z rokiem ubiegłym znacząco wzrósł odsetek rodziców niepotrafiących określić, jakie koszty finansowe ponieśli w związku z rozpoczęciem roku szkolnego (wzrost o 7 punktów, do 16%). Deklarowane zmniejszanie się wydatków na wyprawkę szkolną może mieć związek z realizacją przez MEN reformy polegającej na udostępnieniu – w szerszym zakresie niż w ubiegłym roku – uczniom szkół podstawowych i gimnazjów darmowych podręczników³.

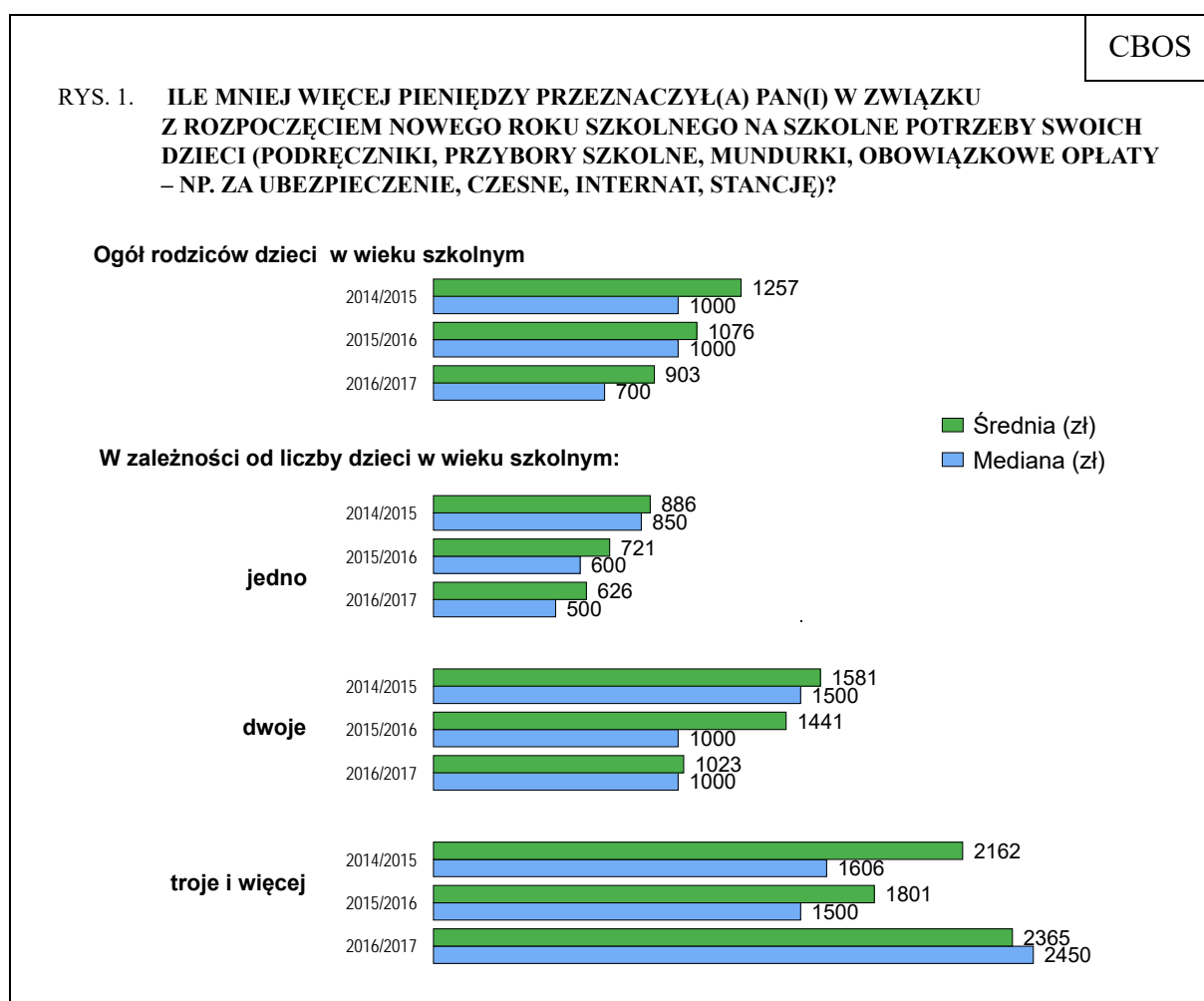
Tabela 1

Wysokość wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego*	Odpowiedzi osób mających dzieci w wieku szkolnym (według terminów badań)							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
N =	248	234	254	217	256	216	266	244
	w procentach							
Brak wydatków	1	0	0	0	1	1	1	0
Do 300 zł	5	5	5	4	1	1	11	10
301–500 zł	16	19	14	15	6	10	13	25
501–800 zł	23	22	24	21	28	15	15	14
801–1000 zł	21	23	21	21	24	29	27	17
1001–1500 zł	14	11	11	16	16	20	10	8
Powyżej 1500 zł	10	13	15	18	20	17	14	10
Nieokreślone wydatki	10	7	10	5	4	7	9	16

* Pytanie brzmiało: „Ile mniej więcej pieniędzy przeznaczył(a) Pan(i) w związku z rozpoczęciem nowego roku szkolnego na szkolne potrzeby swoich dzieci (podręczniki, przybory szkolne, mundurki, obowiązkowe opłaty, np. na ubezpieczenie, czesne, internat, stancję)?”

³ W roku szkolnym 2015/2016 darmowe są – z punktu widzenia rodzica – podręczniki dla uczniów klas I-V szkoły podstawowej oraz pierwszej i drugiej klasy gimnazjum, jednak z uwagi na małą liczbę rodziców w próbie nie przeprowadzono analiz z uwzględnieniem klas, do których uczęszczają ich dzieci.

Tak jak w poprzednich badaniach, wysokość kwot przeznaczonych przez rodziców na potrzeby edukacyjne swoich dzieci zależy od liczby uczniów w rodzinie⁴. W przypadku rodzin z jednym dzieckiem łączne wydatki na wyprawkę szkolną wyniosły na początku obecnego roku szkolnego średnio 626 zł, dla dwojga uczniów było to średnio 1023 zł, natomiast w rodzinach z co najmniej trojgiem dzieci uczęszczających do wymienionych szkół – 2365 zł. Różnice te widoczne są także w wysokości median wydatków szkolnych poniesionych przez poszczególne typy rodzin.

Warto dodać, iż w porównaniu z rokiem ubiegłym spadek przeciętnych deklarowanych wydatków odnotowaliśmy w rodzinach, które musiały wyposażyć do szkoły tylko jedno dziecko. Zmniejszenie średniej łącznych wydatków nastąpiło także w rodzinach z dwojgiem dzieci w wieku szkolnym, natomiast w rodzinach posyłających do szkoły troje lub

⁴ ANOVA.

więcej dzieci przeciętne wydatki znacząco się zwiększyły i w przeliczeniu na jedno dziecko zbliżyły do deklarowanych w rodzinach z jednym dzieckiem. Być może jest to pozytywny efekt oddziaływania na budżety rodzin z większą liczbą dzieci świadczenia wychowawczego (program „Rodzina 500 plus”), dzięki któremu rodziny mogą zrealizować więcej potrzeb szkolnych swoich dzieci.

Ogólny spadek wydatków ponoszonych przez rodziców na zaspokojenie potrzeb związanych z rozpoczęciem roku szkolnego znajduje wyraźne odbicie w zmniejszeniu się kwot przeznaczonych na zabezpieczenie potrzeb szkolnych w przeliczeniu na jedno dziecko. Na początku roku szkolnego 2016/2017 rodzice wydali przeciętnie – **w przeliczeniu na jedno dziecko – 588 zł** (średnia), czyli zaledwie 85% ubiegłorocznej kwoty. Wydatki połowy badanych nie przekroczyły w tym roku 500 zł w przeliczeniu na jedno dziecko (mediana), tyle też w przeliczeniu na jedno dziecko wydawano najczęściej (modalna).

W porównaniu z rokiem ubiegłym spadek wydatków w przeliczeniu na jedno dziecko odnotowano w rodzinach mających jedno lub dwoje dzieci w wieku szkolnym, natomiast wśród rodzin, które musiały wyposażyć do szkoły co najmniej troje dzieci, nastąpił wyraźny wzrost deklarowanych wydatków. Chociaż dane dotyczące tych rodzin należy traktować z ostrożnością, z uwagi na małą ich liczbę w próbie, warto zauważyć, że tegoroczne wydatki w przeliczeniu na jedno dziecko są w tej kategorii badanych najwyższe od 2009 roku, od kiedy zaczęliśmy analizować te dane. Być może dzięki otrzymywanemu w tym roku świadczeniu wychowawczemu (tzw. 500 plus) rodziny z większą liczbą dzieci w wieku szkolnym mogły sobie pozwolić na nadrobienie zaległości w tym obszarze i wyposażyć dzieci do szkoły w taki sposób, jaki dotąd nie był możliwy.

Tabela 2

Liczba dzieci w wieku szkolnym na utrzymaniu rodziny	Średnie wydatki rodziców w związku z rozpoczęciem roku szkolnego w przeliczeniu na jedno dziecko w wieku szkolnym								Zmiany 2015–2016
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
	w złotych								
Jedno	669	686	709	766	899	886	721	626	spadek o 13%
Dwoje	588	668	649	682	731	791	721	511	spadek o 29%
Troje i więcej*	433	532	509	654	668	580	488	723	wzrost o 48%
Ogółem	601	662	668	725	826	828	695	588	spadek o 15%

* Wyniki dotyczące rodziców mających troje lub więcej dzieci w wieku szkolnym należy interpretować ostrożnie z powodu małej ich liczebności w badanej próbie

Tabela 3

Wysokość wydatków szkolnych w przeliczeniu na jedno dziecko w wieku szkolnym N =	Odpowiedzi rodziców, którzy podali wysokość kwot przeznaczonych na szkolne potrzeby dzieci							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	223	234	254	217	246	201	242	204
w procentach								
Do 100 zł	2	1	2	1	1	2	4	3
101–200 zł	5	2	3	0	1	1	4	6
201–300 zł	8	9	7	5	1	2	12	16
301–400 zł	14	13	7	8	5	4	5	11
401–500 zł	24	26	26	25	17	20	22	26
501–600 zł	10	7	10	10	8	8	7	6
601–700 zł	10	8	8	10	15	8	5	4
701–800 zł	8	10	12	10	15	14	11	5
801–900 zł	1	2	2	2	2	2	2	1
901–1000 zł	13	17	18	20	21	27	18	15
Powyżej 1000 zł	5	5	5	9	14	12	11	7

Z obliczeń wyłączono odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Analizy wykazały, iż średnie wydatki związane z wyprawieniem dzieci do szkół w przeliczeniu na jedno dziecko rosną wraz z poziomem edukacji (podstawowy, gimnazjalny, ponadgimnazjalny), ale istotna statystycznie⁵ jest tylko różnica wydatków *per capita* ponoszonych przez rodziców uczniów szkół podstawowych (średnia 559 zł) i ponadgimnazjalnych (średnia 735 zł). Różnice te są zapewne efektem realizacji przez MEN reformy polegającej na bezpłatnym udostępnieniu podręczników większości uczniów szkół podstawowych i gimnazjów.

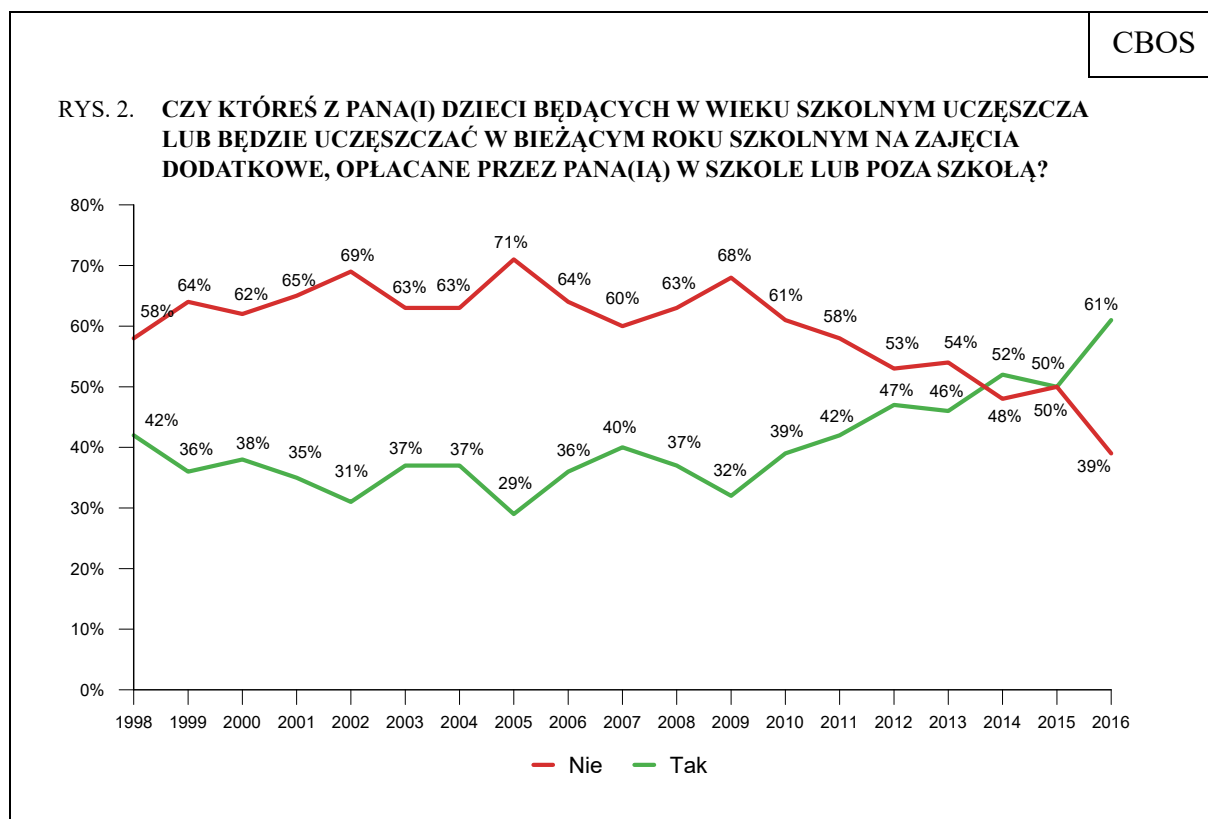
Co ciekawe, w tym roku wysokość deklarowanych wydatków na wyprawkę szkolną w przeliczeniu na jedno dziecko istotnie różnicuje także poziom wykształcenia rodziców, przy czym znacząco większe niż pozostali wydatki *per capita* deklarują osoby najslabiej wykształcone (z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym – 770 zł; z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 631 zł). Nie ma natomiast istotnych różnic w deklarowanych wydatkach w zależności od poziomu dochodów *per capita* w gospodarstwie domowym oraz oceny warunków materialnych gospodarstwa domowego.

⁵ ANOVA.

DODATKOWE PŁATNE ZAJĘCIA EDUKACYJNE I OGÓLNOZWOJOWE

ZASIĘG ZJAWISKA

Kwestia finansowania przez rodziców mających dzieci w wieku szkolnym różnego typu zajęć edukacyjnych lub ogólnorozwojowych jest przedmiotem badań CBOS od roku 1998. Dotychczas duża część rodziców nie posyłała na nie swoich dzieci. Do roku 2011 dodatkowe zajęcia edukacyjne i ogólnorozwojowe opłacała swoim dzieciom znacząca, ale mniejszościowa grupa rodziców. W roku szkolnym 2012/2013 odsetek rodziców zainteresowanych dodatkowymi płatnymi zajęciami dla swoich dzieci zbliżył się do 50% badanej populacji. Na początku roku szkolnego 2014/2015 po raz pierwszy w historii naszych badań zamierzała to zrobić ponad połowa (52%) badanych mających dzieci w wieku szkolnym. W roku 2015/2016 taki zamiar miał co drugi rodzic. Obecnie aż 61% rodziców mających dzieci w wieku szkolnym deklaruje, że przynajmniej jedno z nich uczęszcza lub będzie uczęszczać w tym roku szkolnym na płatne zajęcia dodatkowe (w szkole lub poza nią).

* Odpowiedzi osób mających dzieci w wieku szkolnym. Z obliczeń wyłączone odmowy odpowiedzi

Warto też dodać, iż wzrost odsetka rodzin zamierzających opłacać dzieciom dodatkowe zajęcia w szkole lub poza nią przekłada się bezpośrednio na zwiększenie się odsetka dzieci w wieku szkolnym, które będą korzystać z takich zajęć, gdyż zdecydowana większość rodziców, którzy postanowili opłacać dzieciom dodatkowe zajęcia edukacyjne lub ogólnorozwojowe, zamierza posłać na nie wszystkie swoje dzieci (82% tej grupy, co stanowi 49% ogółu badanych mających dzieci w wieku szkolnym – wobec 40% w roku szkolnym 2015/2016).

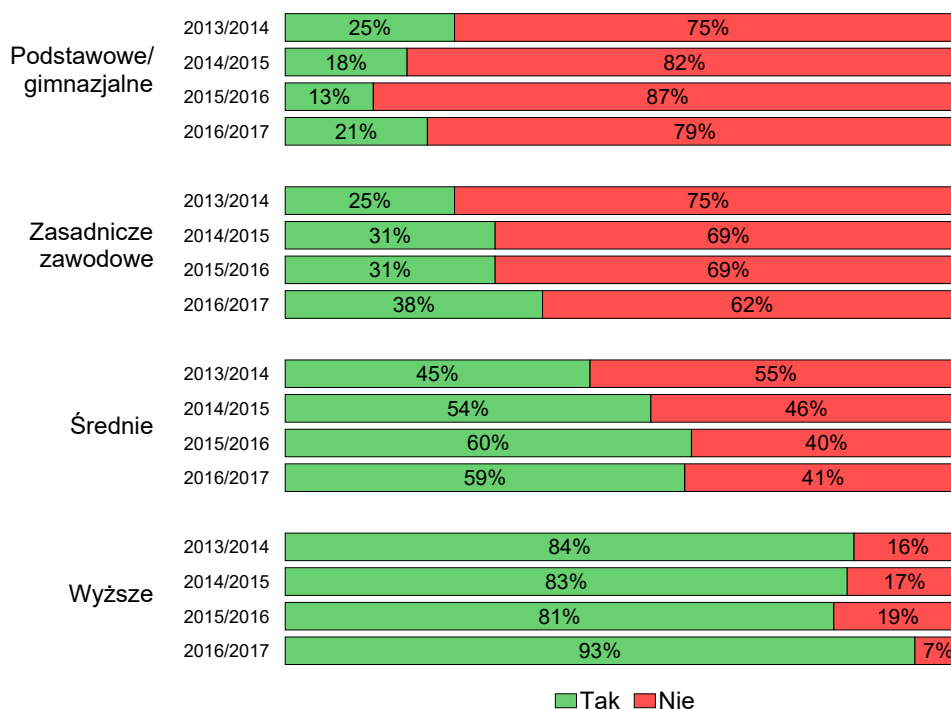
CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA FINANSOWANIE DODATKOWYCH ZAJĘĆ

Przeprowadzane w ostatnich latach wielozmiennowe⁶ analizy statystyczne wykazują, iż na decyzję o posłaniu dzieci na płatne zajęcia pozalekcyjne wpływa przede wszystkim poziom wykształcenia rodziców. W roku szkolnym 2016/2017 dodatkowe zajęcia finansują swoim dzieciom prawie wszyscy (93%) rodzice z wyższym wykształceniem. Decyduje się na to także większość rodziców mających wykształcenie średnie (59%). Wśród słabiej wykształconych rodziców ci, którzy opłacają swoim dzieciom dodatkowe zajęcia, pozostają w mniejszości – 38% spośród mających wykształcenie zasadnicze zawodowe i 21% rodziców z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. Warto jednak zauważyć, iż w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym zainteresowanie dodatkowymi płatnymi zajęciami dla dzieci wzrosło we wszystkich wyróżnionych grupach, z wyjątkiem rodziców z wykształceniem średnim.

⁶ Wykorzystywano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

RYS. 3. CZY KTÓREŚ Z PANA(I) DZIECI BĘDĄCYCH W WIEKU SZKOLNYM UCZĘSZCZA LUB BĘDZIE UCZĘSZCZAĆ W BIEŻĄCYM ROKU SZKOLNYM NA ZAJĘCIA DODATKOWE, OPLĄCANE PRZEZ PANA(IA) W SZKOLE LUB POZA SZKOŁĄ?*

Wykształcenie rodziców

* Odpowiedzi osób mających dzieci w wieku szkolnym

Mimo że zwiększył się zasięg korzystania z dodatkowych płatnych zajęć edukacyjnych i ogólnorozwojowych, nadal utrzymuje się zróżnicowanie szans na korzystanie z nich ze względu na miejsce zamieszkania dzieci – prawdopodobieństwo, że korzystają z nich dzieci miejskie, jest znacznie większe niż w przypadku dzieci wiejskich, a wśród mieszkańców miast rośnie wraz z ich wielkością. Chociaż jest to w dużej mierze pochodna różnic w poziomie wykształcenia rodziców uczniów mieszkających na wsi i w miastach, to nieuprzywilejowanie dzieci wiejskich oraz mieszkających w mniejszych miastach szczególnie widoczne jest w grupie dzieci, których rodzice są słabiej wykształceni.

Tabela 4

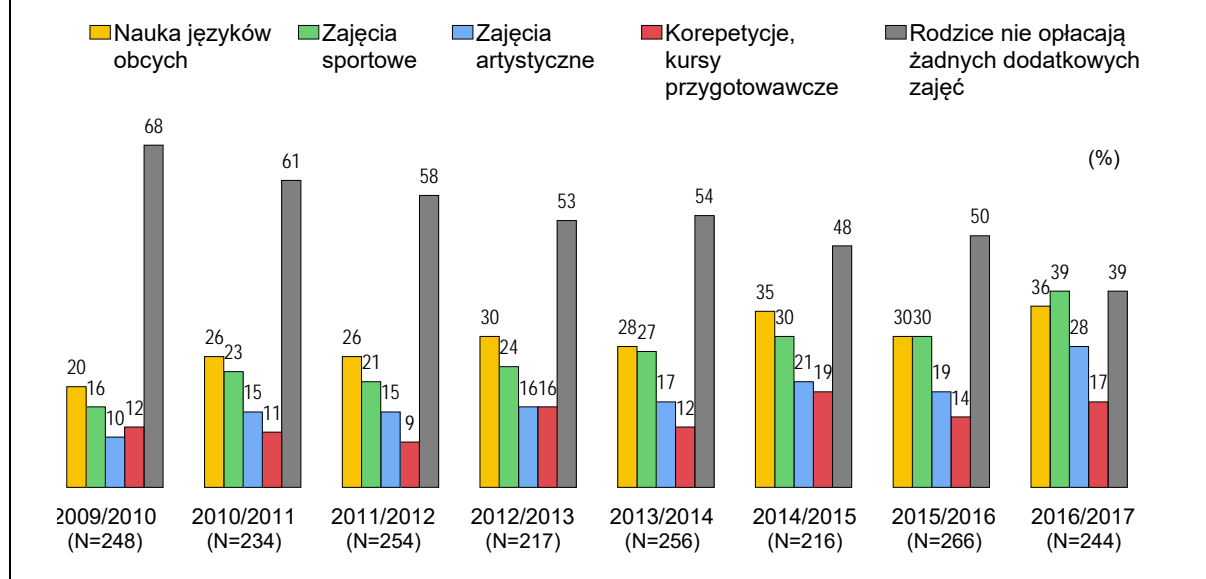
Czy któreś z Pana(i) dzieci będących w wieku szkolnym uczęszcza lub będzie uczęszczać w bieżącym roku szkolnym na zajęcia dodatkowe, opłacane przez Pana(ia) w szkole lub poza szkołą?	Miejsce zamieszkania				
	Wieś	Miasto wg liczby mieszkańców			
		do 19 999	20 000 – 99 999	100 000 – 499 999	500 tys. i więcej
	w procentach				
Tak	44	61	70	83	88
Nie	56	39	30	17	12

Odmienne niż dotychczas, skłonność rodziców do posyłania dzieci na dodatkowe zajęcia pozalekcyjne nie wykazuje statystycznego związku ze statusem materialnym rodziny mierzonym dochodami *per capita* i samoocenami warunków materialnych gospodarstw domowych.

POPULARNOŚĆ RÓŻNEGO RODZAJU PŁATNYCH ZAJĘĆ DODATKOWYCH

Wzrost odsetka rodzin posyłających dzieci na dodatkowo płatne zajęcia edukacyjne lub ogólnorozwojowe przekłada się na wzrost odsetków dzieci korzystających z poszczególnych typów takich zajęć. Najwięcej rodziców (39%, od ubiegłego roku wzrost o 9 punktów procentowych) zamierza posyłać swoje dzieci na płatne zajęcia sportowe, takie jak: pływanie, gra w piłkę czy w tenisa, wschodnie sztuki walki, SKS czy jazda konna. Warto przypomnieć, że do roku szkolnego 2014/2015 płatne zajęcia sportowe pod względem popularności ustępowały miejsca nauce języków obcych, natomiast w ubiegłym roku ich pozycja w tym rankingu się wyrównała. Jasno zatem widać, iż kampanie medialne wskazujące na wpływ wychowania fizycznego na ogólny rozwój młodego człowieka oraz na jego dobrą kondycję zdrowotną w przyszłości odniosły skutek – coraz większy odsetek rodziców decyduje się na inwestowanie w kondycję fizyczną dzieci. Płatne lekcje języków obcych, choć też zyskały na popularności, zajmują obecnie drugie miejsce pod względem częstości wskazań (36%, od ubiegłego roku wzrost o 6 punktów). Znacznie więcej rodziców niż poprzednio zdecydowało się także inwestować w rozwój zdolności artystycznych dzieci (28%, wzrost o 9 punktów). Od ubiegłego roku nieznacznie zwiększyła się również popularność korepetycji, kursów przygotowawczych (wzrost o 3 punkty, do 17%).

RYS. 4. NAJPOPULARNIEJSZE PŁATNE ZAJĘCIA POZALEKCYJNE*

* Odpowiedzi rodziców mających dzieci w wieku szkolnym
 Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać kilka różnego rodzaju zajęć

Warto też podkreślić, że dwie trzecie (67%) rodziców decydujących się na posyłanie swoich dzieci w wieku szkolnym na dodatkowe płatne zajęcia finansuje więcej niż jeden ich rodzaj. W przypadku finansowania tylko jednego typu zajęć zdecydowanie najczęściej – tak jak przed rokiem – wybierane są zajęcia sportowe (44% w tej grupie), a następnie – znacznie rzadziej – lekcje języków obcych (31%). Jeszcze rzadziej wybierane są zajęcia artystyczne lub korepetycje, kursy przygotowawcze (odpowiednio: 13% i 11% w grupie wybierających tylko jeden typ płatnych zajęć). Rodzice finansujący dwa rodzaje zajęć najczęściej opłacają zajęcia sportowe i lekcje języków obcych (po 62%), a rzadziej zajęcia artystyczne (49%) oraz korepetycje, kursy przygotowawcze (25%). Ogromna większość rodziców opłacających swoim dzieciom co najmniej trzy rodzaje zajęć posyła je na zajęcia sportowe (92%), dodatkowe płatne lekcje języka obcego (89%) oraz zajęcia artystyczne (88%). Nieco mniej popularne są natomiast korepetycje, kursy przygotowawcze (opłaca je 58% rodziców posyłających dzieci na co najmniej trzy rodzaje zajęć dodatkowych).

Tabela 5

Na jakie dodatkowo opłacane przez Pana(ią) zajęcia uczęszczają lub będą uczęszczać Pana(i) dzieci w wieku szkolnym? Czy są to:	Odpowiedzi twierdzące respondentów mających dzieci w wieku szkolnym																		
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	N =	384	363	314	295	372	311	284	280	260	335	286	248	234	254	217	256	216	266
	w procentach																		
– zajęcia sportowe	13	11	13	14	12	17	18	13	16	16	15	16	23	21	24	27	30	30	39
– nauka języków obcych	30	26	30	24	22	27	26	23	25	28	25	20	26	26	30	28	35	30	36
– zajęcia artystyczne	7	6	6	6	8	11	9	6	12	10	12	10	15	15	16	17	21	19	28
– korepetycje, kursy przygotowawcze	13	8	10	9	8	8	8	7	6	11	8	12	11	9	16	12	19	14	17
– kursy komputerowe, informatyczne	5	4	6	5	4	5	3	3	5	2	2	1	1	3	1	2	2	0	0
– inne*	2	1	3	2	2	2	3	1	2	2	3	2	3	2	5	4	5	3	2
Rodzice nie opłacają żadnych dodatkowych zajęć	58	64	62	65	69	63	63	71	64	60	63	68	61	58	53	54	48	50	39

*Wymieniono: zajęcia astronomiczne, grupy rekonstrukcyjne, szkołę szybkiego czytania, naukę szybkiego zapamiętywania oraz harcerski związek młodych

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać kilka różnego rodzaju zajęć

DEKLAROWANA WYSOKOŚĆ WYDATKÓW NA DODATKOWE PŁATNE ZAJĘCIA

W porównaniu z rokiem ubiegłym znacząco wzrosły przeciętne kwoty przeznaczane miesięcznie na dodatkowe zajęcia edukacyjne lub ogólnorozwojowe wszystkich dzieci, a jednocześnie zmalały miesięczne wydatki w przeliczeniu na jedno dziecko. Łączne kwoty, jakie przeznaczają rodzice na finansowanie dodatkowych zajęć dla wszystkich dzieci w wieku szkolnym, charakteryzują się dużą rozpiętością – od 100 zł do 2000 zł miesięcznie. Połowa rodziców (51%) planuje jednak wydawać na ten cel łącznie na wszystkie dzieci nie więcej niż 250 zł miesięcznie (mediana), a więc niewiele więcej niż w ubiegłym roku, kiedy to 50% badanych zmieściło się w kwocie do 240 zł. Średnia tych wydatków na płatne dodatkowe zajęcia dzieci wynosi w tym roku aż 532 zł, czyli wzrosła o 59% w stosunku do poprzedniego roku.

Porównując obecne i ubiegłoroczne wydatki na dodatkowe zajęcia w przeliczeniu na jedno dziecko można zauważyć, iż znacząco zwiększyła się grupa rodziców zamierzających co miesiąc wydawać na dodatkowe zajęcia do 100 zł (obecnie stanowią oni większość deklarujących korzystanie z tego typu zajęć), co przekłada się na znaczny spadek średnich miesięcznych wydatków na dodatkowe zajęcia edukacyjne lub ogólnorozwojowe w przeliczeniu na jedno dziecko. Obecnie wynoszą one 158 zł (spadek o 42% w stosunku do poprzedniego roku). W porównaniu z rokiem ubiegłym znacznie zmniejszyła się także mediana miesięcznego budżetu przeznaczonego na dodatkowe zajęcia jednego dziecka (z 200 zł na początku roku szkolnego 2015/2016 do 86 zł obecnie). Widać więc, że upowszechnienie się korzystania przez dzieci z dodatkowych płatnych zajęć edukacyjnych i ogólnorozwojowych wiąże się przede wszystkim z częstszym wyborem zajęć tańszych.

Tabela 6

Średnie miesięczne wydatki rodziców na dodatkowe zajęcia dzieci w wieku szkolnym	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Zmiany 2015–2016
	w złotych							
Na wszystkie dzieci korzystające z zajęć	266	362	350	376	363	334	532	wzrost o 59%
Na jedno dziecko korzystające z zajęć	234	281	296	268	296	274	158	spadek o 42%

Tabela 7

Wysokość miesięcznych wydatków na dodatkowe zajęcia w przeliczeniu na jedno dziecko w wieku szkolnym N=	Odpowiedzi badanych, którzy opłacają swoim dzieciom dodatkowe zajęcia i podali wysokość miesięcznych wydatków na ten cel*					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	92	92	109	106	122	129
	w procentach					
Do 50 zł	22	8	16	13	7	29
51–100 zł	15	21	14	13	20	28
101–150 zł	14	11	12	14	10	11
151–200 zł	12	18	24	12	18	13
201–300 zł	16	20	20	22	25	10
301–400 zł	8	8	2	5	6	1
401–500 zł	3	4	4	9	3	5
501–600 zł	2	1	1	1	3	0
Powyżej 600 zł	8	9	7	11	6	3

* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

★

★

★

W tegorocznych wydatkach polskich rodzin związanych z rozpoczęciem roku szkolnego zdaje się być widoczny wpływ dwóch czynników. Pierwszy to objęcie kolejnych klas szkoły podstawowej i gimnazjum programem bezpłatnego podręcznika, co skutkuje spadkiem deklarowanych wydatków przez rodziców uczniów tych szkół, a drugi – wypłacanie świadczenia wychowawczego z programu „Rodzina 500 plus”. Najprawdopodobniej pomogło to rodzinom z trójką i więcej uczniów nadgonić dystans w wydatkowanych kwotach w przeliczeniu na jedno dziecko w stosunku do rodzin z mniejszą liczbą dzieci w wieku szkolnym. Wsparcie finansowe rodzin poprzez świadczenia wychowawcze, wypłacane na każde drugie i następne dziecko w rodzinie oraz – przy spełnieniu kryteriów dochodowych – w mniej zamożnych rodzinach także na pierwsze dziecko, prawdopodobnie przyczyniło się także do rozpowszechnienia korzystania przez uczniów z dodatkowych płatnych zajęć edukacyjnych i ogólnorozwojowych.

Opracowała

Barbara BADORA